

بررسی رابطه بهزیستی هیجانی و بهزیستی اجتماعی با هدف‌گرایی تحصیلی دانش‌آموزان

Investigating the relationship between emotional well-being and social well-being with academic goal orientation of students

Zahra Sohrabi

M. A. in Educational Psychology, Allameh Tabataba'i University

Zahra Ghalami*

M. A. in Educational Psychology, Allameh Tabataba'i University

زهرا سهرابی

کارشناس ارشد روان شناسی تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی

زهرا قلمی (نویسنده مسئول)

کارشناس ارشد روان شناسی تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی

Abstract

The purpose of this study was to investigate the relationship between emotional well-being and social well-being with educational Goal orientation of high school students. Sample and sample size: The statistical population was all high school girl students in Tehran during the years 2016-2017, 229 students were selected by cluster sampling and responded to the questionnaires. Instruments: To collect the data, Keyes & Magyar-Moe's subjective well-being questionnaire and academic Goal Orientation Questionnaire of Bouffard et al (1998) were used. Results: The results of data analysis showed that there was relationship between emotional and social well-being with educational goal orientation. Conclusion: It is suggested to provide information in the field of academic goal orientation for students, in order to increase the level of mastery goal orientation among students, and to increase their emotional and social well-being.

Keywords: emotional well-being, social well-being, academic goal orientation

چکیده

هدف این پژوهش بررسی رابطه بهزیستی هیجانی و اجتماعی با هدف‌گرایی تحصیلی دانش‌آموزان بود. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش‌آموزان دختر دوره‌ی اول متوسطه شهر تهران در سال ۹۶-۹۵ تشکیل می‌دادند. تعداد ۲۲۹ دانش‌آموز به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب و به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه بهزیستی ذهنی کییز و ماگیارمو (۲۰۰۳) و پرسشنامه هدف‌گرایی تحصیلی بوفارد و همکاران (۱۹۹۸) استفاده شد. نتایج حاکی از آن بود که بین بهزیستی هیجانی و اجتماعی با هدف‌گرایی تحصیلی رابطه وجود دارد. با توجه به ارتباط مثبت هدف‌گرایی تبحری با بهزیستی هیجانی و اجتماعی پیشنهاد می‌شود به ارائه‌ی اطلاعاتی در زمینه‌ی هدف‌گرایی تحصیلی برای دانش‌آموزان اقدام شود تا هدف‌گرایی تبحری بین دانش‌آموزان و نیز بهزیستی اجتماعی و هیجانی آنان افزایش یابد.

واژگان کلیدی: بهزیستی هیجانی، بهزیستی اجتماعی، هدف‌گرایی تحصیلی

ویرایش نهایی: اردیبهشت ۹۸

پذیرش: شهریور ۹۷

دریافت: مرداد ۹۷

نوع مقاله: پژوهشی

مقدمه

یکی از عوامل مهمی که بر نتایج تحصیلی تأثیر به‌سزایی دارد جهت‌گیری هدف دانش‌آموزان است (حسینی، فتح‌آبادی، شگری و پاکدامن، ۱۳۹۴). جهت‌گیری هدف در واقع، به‌عنوان جهت‌گیری‌های موقعیتی برای عمل در یک تکلیف پیشرفت تعریف می‌شود (حسینی و همکاران، ۱۳۹۴). برخلاف اهداف آموزشی که مبنای تشابهات فردی است، جهت‌گیری هدف مبنای تفاوت‌های فردی در موقعیت‌های تحصیلی است و بر اساس آن‌ها می‌توان میزان موفقیت فرد را در این‌گونه موقعیت‌ها پیش‌بینی نمود (نوری‌زاده و همکاران، ۱۳۹۴). در طی ۳۰ سال گذشته، تحقیقات در زمینه‌ی جهت‌گیری هدف که دستیابی به اهداف را در ابتدا در قالب یک چارچوب دوقطبی و سپس چارچوب‌های سه‌گانه و در نهایت یک چارچوب ۲×۲ گسترش یافته است. در چارچوب دوجانبه (آمز، آرچر^۲، ۱۹۸۷؛ دیوک^۳، ۱۹۸۶؛ نیکولز^۴، ۱۹۸۴؛ به نقل از دامین، استویبر، نگر و بابن^۵، ۲۰۱۴). چارچوب دوقطبی دو جهت‌گیری تسلطی^۶ و اهداف عملکردی^۷ را مشخص می‌کند.

¹ Goal Orientation

² Ames, and Archer

³ Dweck

⁴ Nicholls

⁵ Damian, Stoeber, Negru, Baban

⁶ mastery goal orientation

⁷ Performance orientation

اهداف تسلطی که اهداف وظیفه‌ای^۱ یا اهداف یادگیری^۲ نیز نامیده می‌شوند بر تسلط بر فعالیت و یا بهبود عملکرد خود تمرکز دارند، این در حالی است که اهداف عملکردی که به آن‌ها اهداف معطوف به خود نیز گفته می‌شود متمرکز بر پیشی گرفتن از دیگران و نشان دادن توانایی خود به دیگران است. چارچوب سه‌گانه (الیوت و چرچ، ۱۹۹۷) بیشتر مفهوم جهت‌گیری گرایش و اجتناب در اهداف عملکردی را مطرح کرد. بنابراین، سه نوع جهت‌گیری هدف که عبارت‌اند از تسلطی، گرایشی-عملکردی و اجتناب-عملکردی مطرح شده است. این رویکرد در چارچوب ۲×۲ گسترش بیشتری پیدا کرده است (پینتریچ، ۲۰۰۰؛ الیوت، ۱۹۹۹ به نقل از دامین و همکاران، ۲۰۱۴). در این رویکرد چهار نوع جهت‌گیری هدف که عبارت‌اند از عملکرد گرایشی^۳، عملکرد اجتنابی^۴، رویکرد تسلطی^۵، جهت‌گیری پرهیز تسلطی^۶ ارائه می‌شود (دامین و همکاران، ۲۰۱۴).

در یادگیری تسلطی افراد از فرآیند یادگیری لذت می‌برند، در موقع یادگیری احساس‌هایی مثبت را تجربه می‌کنند و به همین سبب تلاش و مداومت بیشتری در امر یادگیری از خود نشان می‌دهند (سیف، ۱۳۹۴). انگیزه اجتناب از شکست به گرایش فرد برای دوری گزیدن از شرمساری یا تحقیر وابسته به شکست گفته می‌شود. افرادی که در آن‌ها انگیزه اجتناب از شکست نیرومند است موقعیت‌هایی را ترجیح می‌دهند که در آن‌ها نتیجه کار معلوم است و از بودن در موقعیت‌هایی که نتیجه آن معلوم نیست مضطرب می‌شوند؛ لذا این افراد از درگیری با تکالیف چالش‌انگیز می‌گریزند (اتکینسون، ۱۹۵۷ به نقل از سیف، ۱۳۹۳). در جهت‌گیری عملکرد-گرایشی، همان‌گونه که از نام آن برمی‌آید، به دلیل دستیابی به نتیجه و عملکرد است که فرد درگیر تکلیف می‌شود، در حالی که در رویکرد هدفی عملکرد-اجتنابی^۷ فرد به علت ترس از شکست و ارزشیابی منفی دیگران، از درگیر شدن یا تکلیف دوری می‌کند (کارشکی و محسنی، ۱۳۹۵). نصرالهی و بیرجندی (۲۰۱۶) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که راهبردهای خودتنظیمی با جهت‌گیری هدف تسلط ارتباط معناداری دارد. نتایج تحقیقات جوکار (۱۳۸۶) بیانگر آن است که اهداف تسلط به شیوه مثبت و معنی‌دار پیش‌بین شادی هستند، سیف نیز در تحقیق خود (۱۳۹۴) بیان کرد که بین جهت‌گیری هدف و خودکارآمدی در درس ریاضی رابطه برقرار است و اهداف تبحری (تسلطی) مهم‌ترین عامل پیش‌بینی کننده خودکارآمدی است. همچنین طبق مطالعات انجام‌شده جهت‌گیری هدف با معدل تحصیلی^۸ دانشجویان و عملکرد گذشته آن‌ها نیز دارای رابطه است، به نحوی که اهداف تسلط و عملکرد گرایشی دارای رابطه مثبت و اهداف عملکرد اجتنابی دارای رابطه منفی با معدل تحصیلی دانشجویان است، همچنین بین اهداف عملکرد گرایشی و عملکرد اجتنابی با نمرات تحصیلی در دوران دبیرستان نیز رابطه وجود دارد (چن و وانگ، ۲۰۱۴).

از سویی دیگر بهزیستی^۹ یک ساختار پیچیده است که به تجربه و عملکرد مطلوب مرتبط است. بهزیستی هیجانی تنها به معنای عدم وجود اختلالات روان‌پزشکی نیست (لامرز، بلیر، وسترهوف، اسمیت و بوهلمیجر، ۲۰۱۲). کبییز (۱۹۸۸) بهزیستی هیجانی^{۱۰} را به عنوان گزارش شخصی افراد از کیفیت ارتباطات آن‌ها با دیگران و مدیریت بر هیجان‌اتشان معرفی می‌کند (کبییز، ۱۹۸۸). به نقل از نریمانی و بخشایش، (۱۳۹۳). بهزیستی اجتماعی^{۱۱} به معنای سازگاری و تلفیق درون شخص و بین هر شخص با دیگر اعضای جامعه و بین اعضای جامعه و دنیایی است که در آن زندگی می‌کنند (رضائیان و لشنی، ۱۳۹۴). نتایج تحقیقات انجام شده حاکی از آن است که دانش‌آموزانی که احساس شادکامی و بهزیستی بالایی دارند در عملکرد تحصیلی فعال‌تر هستند و پیشرفت تحصیلی بالاتری دارند (حسینی، فتح‌آبادی، شگری و پاکدامن، ۱۳۹۴)؛ همچنین بهزیستی اجتماعی با اشتیاق تحصیلی و نیز خرده مقیاس‌های اشتیاق عاطفی و اشتیاق شناختی همبستگی مثبت و معناداری دارد (عباسی، اعیادی، شفیعی و پیرانی، ۱۳۹۴). تحقیقات انجام شده در خارج از کشور نیز بیانگر آن است که بهزیستی هیجانی با مهارت مدیریت استرس و استرس ادراک‌شده رابطه دارد (پندو و همکاران، ۲۰۱۳^{۱۲}). همچنین بهزیستی

¹ Task goals

² Learning goals

³ Self-improvement

⁴ approach- Performance

⁵ performance-avoidance

⁶ mastery-avoidance goal orientation

⁷ avoidance- Performance

⁸ GPA

⁹ Chen, Wong

¹⁰ Well-being 0

¹¹ Lamers, Bolier, Westerhof, Smit, and Bohlmeijer

¹² Emotional Well-being 2

¹³ Social Well-being 3

¹⁴ Penedo, Benedict, Zhou, Rasheed, Traeger, Kava, Soloway, Czaja, and Antoni

اجتماعی دارای همبستگی مثبتی با مواردی از قبیل راهبردهای مقابله‌ای پیشگیرانه، داشتن چشم‌اندازهای زمانی آینده‌نگر، ابراز عواطف مثبت و کنترل عواطف منفی، تفکر واگرا و داشتن ارتباطات باز با والدین است (زامبیانچی، ریچی بیٹی، ۲۰۱۴). در رابطه با بهزیستی هیجانی نیز گارلینگ و همکاران (۲۰۱۶) در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدند که بهزیستی هیجانی در زندگی روزمره با تعادل هیجانی مثبت و منفی در فعالیت‌های زندگی روزانه مرتبط است. همچنین، طبق مطالعات انجام شده نوجوانی یک دوره‌ی رشدی چالش‌برانگیز است که با کاهش در بهزیستی هیجانی مشخص می‌شود (بلوث، کامپو، فاتچ و گیلورد، ۲۰۱۷) با توجه به نقش مهمی که بهزیستی در سلامت روان و همچنین در عملکرد تحصیلی، عزت‌نفس و انگیزش دانش‌آموزان ایفا می‌کند بررسی وضعیت بهزیستی دانش‌آموزان که آینده‌سازان جامعه هستند امری مهم به شمار می‌رود، از سویی دیگر با توجه به اینکه هدف‌گرایی تحصیلی با سلامت روان، عملکرد تحصیلی و الگوهای اسنادی مثبت و انطباق یافته همراه است از آن رو بررسی وضعیت هدف‌گرایی تحصیلی دانش‌آموزان نیز از اهمیت زیادی برخوردار است.

روش

جامعه آماری پژوهش حاضر عبارت است از کلیه‌ی دانش‌آموزان مقطع دوره دوم متوسطه منطقه ۲ شهر تهران می‌باشد. روش پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی بوده تعداد ۲۲۹ دانش‌آموز به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب و به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. برای جمع‌آوری اطلاعات پژوهش حاضر از زیرمقیاس‌های بهزیستی هیجانی و اجتماعی پرسشنامه‌های بهزیستی ذهنی کییز و ماگیارمو (۲۰۰۳) و پرسشنامه هدف‌گرایی تحصیلی بوفارد و همکاران (۱۹۹۸) استفاده شده است.

الف) زیرمقیاس‌های بهزیستی هیجانی و اجتماعی پرسشنامه‌ی بهزیستی ذهنی کییز و ماگیارمو (۲۰۰۳): پرسشنامه بهزیستی ذهنی از ۴۵ سوال تشکیل شده است و در این پژوهش صرفاً از زیرمقیاس‌های بهزیستی اجتماعی و هیجانی استفاده شده است. ۱۲ سوال اول در این پرسشنامه مربوط به بهزیستی هیجانی می‌باشد، ۱۸ سوال بعدی مربوط به بهزیستی روانشناختی می‌باشد و در نهایت ۱۵ سوال بعدی مربوط به بهزیستی اجتماعی می‌باشد. بهزیستی هیجانی دارای دو زیر مولفه هیجان‌ات مثبت و منفی است؛ برای نمره‌گذاری این خرده مقیاس از طیف لیکرت ۵ درجه‌ای استفاده شده است. اعتبار درونی زیر مقیاس بهزیستی هیجانی در بخش هیجان مثبت ۰/۹۱ و بخش هیجان منفی ۰/۷۸ بود. ۱۵ سوال بعدی مربوط به بهزیستی اجتماعی می‌باشد که شامل ۵ زیر مولفه‌ی مقبولیت و پذیرش اجتماعی، واقع‌گرایی اجتماعی، مشارکت اجتماعی، پیوستگی اجتماعی، همبستگی و یکپارچگی اجتماعی است. برای نمره‌گذاری این خرده مقیاس هم از طیف لیکرت ۷ درجه‌ای استفاده می‌گردد. زیر مقیاس‌های بهزیستی روانشناختی و اجتماعی دارای اعتبار درونی متوسط از ۰/۴ تا ۰/۷ و اعتبار مجموع هر دو این مقیاس‌ها ۰/۸ و بالاتر بود (کییز و ماگیارمو، ۲۰۰۳). در مطالعه دوست (۲۰۰۴) ضریب پایایی و پایایی بازآزمایی ۰/۸۶ گزارش شده است. پایایی مقیاس بهزیستی ذهنی و زیر مقیاس‌های بهزیستی هیجانی، بهزیستی روانشناختی و بهزیستی اجتماعی به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۷۶، ۰/۶۴ و ۰/۷۶ می‌باشد (گلستانی بخت، ۱۳۸۶). آلفای کرونباخ برای هر یک از موارد فوق به ترتیب ۰/۸۰، ۰/۸۶ و ۰/۸۰ و ۰/۶۴ محاسبه شده که حاکی از همسانی درونی مطلوب مقیاس است (گلستانی بخت، ۱۳۸۶)؛ در این پژوهش نیز ضریب پایایی بهزیستی هیجانی ۰/۸۸ و پایایی زیرمقیاس بهزیستی اجتماعی نیز ۰/۵۹ به دست آمد.

ب) پرسشنامه هدف‌گرایی تحصیلی: این پرسشنامه توسط بوفارد و همکاران (۱۹۹۸) تهیه شده و نوع هدفی که فرد در موقعیت‌های تحصیلی برای خود برمی‌گزیند را ارزیابی می‌کند. که شامل ۲۰ گویه و سه مؤلفه جهت‌گیری هدف تسلط، جهت‌گیری عملکرد و جهت‌گیری پرهیز از شکست را اندازه می‌گیرد. نمره‌گذاری مقیاس بر اساس طیف ۵ درجه‌ای لیکرت از ۱= کاملاً موافقم تا ۵= کاملاً مخالفم می‌باشد. بوفارد و همکاران (۱۹۹۸) ضرایب پایایی را با روش آلفای کرونباخ، برای ابعاد تسلط، عملکرد و اجتنابی به ترتیب برابر با ۰/۸۸، ۰/۷۵ و ۰/۷۵ و با روش بازآزمایی به ترتیب برابر با ۰/۸۴، ۰/۸۱ و ۰/۸۱ محاسبه کردند. در ایران این مقیاس توسط جوکار (۱۳۸۱) مورد ارزیابی قرار گرفت. محاسبه ضرایب همبستگی هر سؤال با نمره کل زیر مقیاس مربوطه، حاکی از همبستگی بالای سؤالات با مقوله‌های مربوط بود. محاسبه ضریب آلفای کرونباخ، پایایی مقیاس را برای ابعاد تسلط، عملکرد و اجتنابی به ترتیب برابر با ۰/۶۳، ۰/۷۰ و ۰/۷۰ گزارش نمود. در این پژوهش نیز ضریب پایایی هدف‌گرایی تحصیلی ۰/۷۱ به دست آمد.

¹ Zambianchi and Ricci Bitti

² Garling, Gamble, Fors, and Hjerm

³ Bluth, Campo, Futch, and Gaylord

بررسی رابطه بهزیستی هیجانی و بهزیستی اجتماعی با هدف‌گرایی تحصیلی دانش‌آموزان
Investigating the relationship between emotional well-being and social well-being with academic goal

یافته‌ها

جدول شماره ۱- میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش (تعداد= ۲۲۹ نفر)

متغیرهای پژوهش	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱- بهزیستی هیجانی مثبت	-					
۲- بهزیستی هیجانی منفی	۰/۶۵۷**	-				
۳- بهزیستی اجتماعی	-۰/۵۲۷**	-۰/۵۵۵**	-			
۴- هدف تسلط	-۰/۱۷۶**	-۰/۱۵۸*	۰/۳۰۰**	-		
۵- هدف جهت‌گیری عملکرد	-۰/۱۳۸**	-۰/۱۳۱*	۰/۱۸۵**	۰/۴۵۵**	-	
۶- هدف پرهیز از شکست	-۰/۱۸۱**	۰/۲۳۸**	-۰/۳۴۲**	-۰/۱۵۸*	۰/۱۱۳	-
میانگین	۱۹/۶۶	۲۱/۴۶	۵۹/۱۶	۱۴/۱۱	۱۵/۰۷	۱۷/۴۹
انحراف معیار	۵/۵۰۷	۵/۱۱۲	۱۱/۴۴۸	۴/۳۷۶	۵/۶۴۴	۴/۵۲۶

* ۰/۰۵P ≤ ** ۰/۰۱P ≤

اطلاعات به دست آمده از جدول ۱ نشان می‌دهد که بین بهزیستی هیجانی و اجتماعی با هدف‌گرایی تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود دارد. در ادامه برای بررسی نقش پیش‌بینی‌کننده بهزیستی هیجانی و اجتماعی بر روی هدف‌گرایی تحصیلی از رگرسیون چندمتغیره استفاده شده است که نتایج آن در ادامه ذکر شده است.

جدول ۲- نتایج ضرایب رگرسیون چندمتغیره همزمان هدف‌گرایی تحصیلی بر اساس بهزیستی هیجانی و اجتماعی

پیش‌بینی هدف تسلط بر اساس بهزیستی هیجانی و اجتماعی

$R^2 = ۰/۰۷۹$; $F = ۷/۴۹۵$; $R = ۰/۳۰۱$; $R^2 = ۰/۰۹۱$ ؛ تعدیل شده

متغیرهای پیش‌بین	B	ضرایب استاندارد		t	سطح معناداری
		خطای استاندارد	ضریب بتا β		
ثابت (constant)	۷/۴۳۳	۲/۹۴۸	-	۲/۵۲۱	۰/۰۱۲
بهزیستی هیجانی مثبت	-۰/۰۳۴	۰/۰۶۹	-۰/۰۴۳	-۰/۴۸۹	۰/۶۲۶
بهزیستی هیجانی منفی	۰/۰۳۰	۰/۰۷۶	۰/۰۳۵	۰/۳۹۲	۰/۶۹۶
بهزیستی اجتماعی	-۰/۱۱۳	۰/۰۳۰	-۰/۲۹۷	-۳/۷۴۸	۰/۰۰۱

پیش‌بینی هدف جهت‌گیری عملکرد بر اساس بهزیستی هیجانی و اجتماعی

$R^2 = ۰/۰۲۴$; $F = ۲/۸۴۷$; $R = ۰/۱۹۱$; $R^2 = ۰/۰۳۷$ ؛ تعدیل شده

متغیرهای پیش‌بین	B	ضرایب استاندارد		t	سطح معناداری
		خطای استاندارد	ضریب بتا β		
ثابت (constant)	۱۲/۰۲۸	۳/۹۱۴	-	۳/۰۷۳	۰/۰۰۲
بهزیستی هیجانی مثبت	-۰/۰۴۸	۰/۰۹۲	-۰/۰۴۷	-۰/۵۲۴	۰/۶۰۱
بهزیستی هیجانی منفی	۰/۰۱۹	۰/۱۰۱	۰/۰۱۷	۰/۱۸۵	۰/۸۵۴
بهزیستی اجتماعی	-۰/۰۷۴	۰/۰۴۰	-۰/۱۵۱	-۱/۸۵۱	۰/۰۶۶

پیش‌بینی هدف پرهیز از شکست بر اساس بهزیستی هیجانی و اجتماعی

$R^2 = ۰/۱۲۲$; $F = ۱۱/۵۷۱$; $R = ۰/۳۶۶$; $R^2 = ۰/۱۳۴$ ؛ تعدیل شده

متغیرهای پیش‌بین	B	ضرایب استاندارد		t	سطح معناداری
		خطای استاندارد	ضریب بتا β		
ثابت (constant)	۱۲/۰۲۸	۳/۹۱۴	-	۳/۰۷۳	۰/۰۰۲
بهزیستی هیجانی مثبت	-۰/۰۴۸	۰/۰۹۲	-۰/۰۴۷	-۰/۵۲۴	۰/۶۰۱
بهزیستی هیجانی منفی	۰/۰۱۹	۰/۱۰۱	۰/۰۱۷	۰/۱۸۵	۰/۸۵۴
بهزیستی اجتماعی	-۰/۰۷۴	۰/۰۴۰	-۰/۱۵۱	-۱/۸۵۱	۰/۰۶۶

۰/۰۰۱	۷/۴۷۰		۲/۹۷۶	۲۲/۲۳۵	ثابت (constant)
۰/۲۹۰	-۱/۰۶۲	-۰/۰۹۰	۰/۰۷۰	-۰/۰۷۴	بهبودی هیجانی مثبت
۰/۰۳۷	۲/۰۹۳	۰/۱۸۲	۰/۰۷۷	۰/۱۶۱	بهبودی هیجانی منفی
۰/۰۰۱	-۳/۷۳۴	-۰/۲۸۸	۰/۰۳۱	-۰/۱۱۴	بهبودی اجتماعی

نتایج مدل رگرسیون نشان داد که مدل برازش مناسبی دارد و تحلیل واریانس معنی دار است. همچنین مدل رگرسیون نشان می‌دهد که سهم بهبود هیجانی و اجتماعی بر روی هدف تسلط بر اساس مجذور R (ضریب تعیین) به میزان ۹/۱ درصد، سهم بهبود هیجانی و اجتماعی بر روی هدف جهت‌گیری عملکرد بر اساس مجذور R (ضریب تعیین) به میزان ۳/۷ درصد و سهم بهبود هیجانی و اجتماعی بر روی هدف پرهیز از شکست بر اساس مجذور R (ضریب تعیین) به میزان ۱۳/۴ درصد تبیین می‌شود.

بحث و نتیجه گیری

طبق اطلاعات به‌دست‌آمده، بین بهبود هیجانی و اجتماعی با هدف‌گرایی تحصیلی رابطه وجود دارد. نتایج پژوهش حاضر در راستای برخی پژوهش‌هایی است که در چند سال گذشته در زمینه ارتباط هدف‌گرایی تحصیلی و بهبود هیجانی و اجتماعی یا موضوعاتی مشابه با این زمینه انجام شده است؛ البته پژوهشی که مستقلاً به بررسی رابطه بین بهبود هیجانی و اجتماعی و هدف‌گرایی پرداخته یافت نشد، اما در زمینه ارتباط بهبود هیجانی ذهنی (که بهبود هیجانی و اجتماعی از مؤلفه‌های آن به شمار می‌رود) تحقیقات زیادی به این نتیجه رسیده‌اند که بین بهبود هیجانی ذهنی و هدف‌گرایی تحصیلی رابطه‌ی معناداری وجود دارد. برای مثال بردبار و یوسفی (۱۳۹۴) در پژوهش خود که با هدف بررسی نقش اهداف پیشرفت در پیش‌بینی هیجان‌های پیشرفت انجام داده‌اند، به این نتیجه دست یافتند که هدف چیرگی-گرایشی، هیجان‌های پیشرفت لذت، امید و غرور را به‌صورت مثبت معنادار و هیجان‌های پیشرفت خستگی، اضطراب و شرم را به‌صورت منفی معنادار پیش‌بینی می‌کنند. هدف چیرگی-اجتنابی پیش‌بینی‌کننده‌ی مثبت هیجان شرم است و هدف عملکرد-اجتنابی هیجان‌های شرم، اضطراب و خستگی را به‌صورت مثبت معنادار پیش‌بینی می‌کند و به‌صورت کلی این نتایج نشان دهنده‌ی آن است هدف‌های پیشرفت، نقش مؤثری در تجارب هیجانی دانشجویان در محیط‌های پیشرفت ایفا می‌کنند. همچنین، میرمسیب (۱۳۹۲) در پژوهش خود تحت عنوان بررسی رابطه‌ی بین اهداف پیشرفت تحصیلی و هیجان‌های تحصیلی دانشجویان دانشگاه اصفهان انجام داد به این نتیجه رسید که در میان زیر مقیاس‌های اهداف پیشرفت، اهداف تبحری (تسلطی) نقش معناداری در تبیین لذت از یادگیری داشته است. همچنین رابطه‌ی زیرمقیاس‌های اهداف عملکردی و اجتنابی با امید معنادار بوده است و اهداف اجتنابی نقش معناداری در تبیین اضطراب داشته است و به‌طور کلی نتایج این تحقیق شواهدی فراهم می‌کند که اهداف تبحری هیجان‌های مثبت و اهداف اجتنابی هیجان‌های منفی را شکل می‌دهند. سیف (۱۳۹۴) نیز در پژوهش خود به این نتیجه دست یافت که جهت‌گیری هدف تحصیلی و مؤلفه‌های آن از طریق واسطه‌گری ابعاد هیجان‌های تحصیلی بر درگیری شناختی تأثیرگذار بوده است. جوکار (۱۳۸۶) نیز در تحقیق خود به این نتیجه رسید که هدف تسلط به شیوه‌ی مثبت و معنادار و هدف عملکرد پرهیزی به‌گونه‌ای منفی و معنادار پیش‌بینی‌کننده‌ی شادی بودند. در مورد هدف عملکرد گرایشی جهت پیش‌بینی مثبت بود اما قدرت پیش‌بینی ضعیف بود و به صورت کلی نتایج حاکی از آن بود که انواع اهداف بر شادی تأثیرگذار است. همچنین نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش دیکمن (۱۹۸۸) همخوانی دارد؛ دیکمن نشان داد که افراد اعتبارخواه (مشابه هدف‌گرایی عملکرد) نسبت به افراد تکامل خواه (مشابه هدف‌گرایی تسلطی) اضطراب و افسردگی بیشتری را تجربه می‌کنند و عزت‌نفس پایین‌تری دارند (دیکمن، ۱۹۹۸، به‌نقل از جوکار، ۱۳۸۶). با توجه به نتایج به‌دست‌آمده این پژوهش و پژوهش‌های انجام شده به‌طور کلی می‌توان گفت بین بهبود هیجانی و اجتماعی با هدف‌گرایی تحصیلی رابطه وجود دارد. از مهم‌ترین محدودیت‌های این پژوهش این است که ابزار استفاده شده در این پژوهش جزء ابزار خود گزارشی است و این احتمال وجود دارد که پاسخ‌های شرکت‌کنندگان کاملاً مبتنی بر واقعیت نباشد. با توجه به اهمیتی که هدف‌گرایی تحصیلی دارد، پیشنهاد می‌شود که به ارائه‌ی اطلاعاتی در زمینه‌ی هدف‌گرایی تحصیلی و پیامد اتخاذ اهداف تحصیلی مختلف برای دانش‌آموزان اقدام شود تا به این شیوه از افزایش هدف‌گرایی اجتناب از شکست در بین دانش‌آموزان جلوگیری به عمل آورده و از آثار مخرب آن در آموزش و همچنین در زمینه‌ی بهبود هیجانی و اجتماعی و هیجانی دانش‌آموزان اجتناب نماییم.

بررسی رابطه بهزیستی هیجانی و بهزیستی اجتماعی با هدف‌گرایی تحصیلی دانش‌آموزان
Investigating the relationship between emotional well-being and social well-being with academic goal

منابع

- رضائیان، م و لشنی، م (۱۳۹۴). نقش تعدیل گر سلامت روان در رابطه بین کیفیت زندگی با بهزیستی اجتماعی، چهارمین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی و علوم اجتماعی، تهران، همایشگران مهر اشراق.
- سیف، ع. (۱۳۹۳). روان‌شناسی پرورشی نوین. تهران: انتشارات دوران.
- سیف، د. (۱۳۹۴). پیش‌بینی خودکارآمدی در ریاضی بر اساس جهت‌گیری‌های هدف در میان دانش‌آموزان سرآمد تحصیلی. مجله مطالعات آموزش و یادگیری (مجله علوم اجتماعی و انسانی سابق). دوره ۷، شماره ۲، پیاپی ۶۹/۱، ۴۰-۲۱.
- عباسی، م، اعبادی، ن، شفیعی، ه و پیران، ذ. (۱۳۹۴). نقش بهزیستی اجتماعی و سرزندگی تحصیلی در پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی دانشجویان پرستاری. نشریه علمی-پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، دوره ۸، شماره ۶، ۵۴-۴۹.
- کارشکی، ح و محسنی، ن. (۱۳۹۵). انگیزش در یادگیری و آموزش. تهران: انتشارات آوای نور.
- گلستانی بخت، ط. (۱۳۸۶). ارائه الگوی بهزیستی ذهنی و شادمانی در جمعیت شهر تهران. رساله دکتری روانشناسی بالینی دانشگاه الزهرا.
- نوری‌زاده، الف، واپرزه، ف و باغبان‌پوآذری، ر. (۱۳۹۴). بررسی رابطه سبک‌های تربیتی والدین با جهت‌گیری هدف پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در راستای حمایتی فرزندان مدارس پیش‌دانشگاهی ناحیه ۱ تبریز، کنفرانس بین‌المللی علوم انسانی، روانشناسی و علوم اجتماعی.
- نیرمانی، م و بخشایش، ر. (۱۳۹۳). اثربخشی آموزش پذیرش-تعهد بر بهزیستی روان‌شناختی، هیجانی و رضایت زناشویی زوجین در معرض طلاق، پژوهش‌های مشاوره، جلد ۱۳، شماره ۵۲، ۱۰۸-۱۲۳.
- حسینی، س، فتح‌آبادی، ج، شکر، الف و پاکدامن، ش. (۱۳۹۵). موفقیت تحصیلی بر اساس جهت‌گیری هدف و بهزیستی ذهنی دانش‌آموزان و والدین: الگوی مدل‌یابی معادلات ساختاری. پژوهش‌های تربیتی، شماره ۳۱، ۱۵۷-۱۳۳.
- جوکار، ب. (۱۳۸۶). رابطه هدف‌گرایی و شادی. فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی دانشگاه تبریز، سال دوم، شماره ۵، ۵۳-۳۵.

- Alieh Nasrollahi-Mouziraji. Parviz Birjandi. (2016). Self-regulated Learning Strategies, Achievement Goals and Listening Achievement of Iranian EFL Learners. *International Journal of Foreign Language Teaching & Research*, Volume 4, Issue 16, 11-24.
- Bluth, K., R.A, Campo., W.S, Futch., and S.A, Gaylord. (2017). Age and Gender Differences in the Associations of Self-Compassion and Emotional Well-being in A Large Adolescent Sample. *Journal of Youth and Adolescence*, Volume 46, Issue 4.
- Bouffard, T. (1998). A Developmental Study of the Relation between Combined Learning and Performance Goals and Students' Self-Regulated Learning. *British Journal of Educational Psychology*. 68, 309-319.
- Chen, W. Wong, Y. (2015). The Relationship Between Goal Orientation and Academic Achievement in Hong Kong: The Role of Context. *The Asia-Pacific Education Research*, March 2015, Volume 24, 169-176.
- Damian, L. E., Stoeber, J., Negru, O., & Băban, A. (2014). Perfectionism and achievement goal orientations in adolescent school students. *Psychology in the Schools*, 51(9), 960-971. DOI: 10.1002/pits.2179
- Dost, M. (2004). Subjective well-being of university students. Unpublished PhD thesis. Ankara, Hacettepe university.
- Keyes CLM, Shmotkin D, Ryff CD. (2002). Optimizing wellbeing: The empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 2002, Vol. 82, No. 6, 1007-1022.
- Garling, T., Gamble, A., Fors, F., Hjerm, M. (2016). Emotional Well-Being Related to Time Pressure, Impediment to Goal Progress, and Stress-Related Symptoms. *Journal of happiness studies*, October 2016, Volume 17, Issue 5.
- Lamers, M.A., Bolier, L., Westerhof, G.J., Smit, F., Bohlmeijer, E.T. (2012). The impact of emotional well-being on long-term recovery and survival in physical illness: a meta-analysis, *Journal of Behavioural Medicine*, 35:538-547.
- Penedo, F.J., Benedict, C., Zhou, E.S., Rasheed, M., Traeger, L., Kava, B.R., Soloway, M., Czaja, S., Antoni, M.H. (2013). Association of Stress Management Skills and Perceived Stress with Physical and Emotional Well-Being Among Advanced Prostate Cancer Survivors Following Androgen Deprivation Treatment. *Journal of Clinical Psychology in Medical Settings*, 20:25-32.
- Zambianchi, M., Ricci Bitti, P.E. (2014). The Role of Proactive Coping Strategies, Time Perspective, Perceived Efficacy on Affect Regulation, Divergent Thinking and Family Communication in Promoting Social Well-Being in Emerging Adulthood. *Social Indicators Research*, 116:493-507.